

Mint a mesében:
Hol volt, hol nem
volt, volt egyszer egy
diplomataember,
aki egészen a
tábornokságig vitte.
Később aztán gondolt
egy nagyot: művészi
képek festésébe
fogott, majd a Tisza
kanyarulatába költözött,
hogymint a rátóti bírót...

„Először élünk, aztán mesélünk...”

SZÁSZ JÓZSEF, A MESSZIRŐL JÖTT EMBER

Nagykörű napfényben. A Fegyvernek felőli oldalról indul velünk a komp, át a szépséges Tisza túlsópartjára. Ketten vagyunk csak utasok, a „legénység”, Túróczi László, a révész és Nagy László, a segítője („helyettes fősegéd” – mondja magáról) teszi a dolgát, miként a karnyi vastag drótkötél is, nehogy elragadj a járművet a víz sodrása. – Nézd – biztat Szász József –, ez a kép volt az első, amit nekünk Körű megmutatott magából. Júniusban, egy párás kora délelőttön, hat éve. Gyönyörű fények, kis párák szálltak föl a vízről, lombok odaát, később ezerféle virág az utcákon, vadszőlő a házon. Beleszerettünk.

Szász József – nekem, egykori iskolatársnak, Jóska – és Kati, a felesége, megvásárolták azt a vadszőlős házat. Új életükbe messziről, Pilisvörösvárról érkeztek, de ez a messzi csak hazai léptékkal mérve értendő, mert valójában sokkal távolabbról jöttek, térben és időben. Jóska diplomata volt, a nemzetbiztonság különböző területein dolgozott, sok-sok éven át szolgált Madridban, Athénben, Washingtonban, később, immár itthon, az Információs Hivatal főigazgatójaként, végül pedig négy esztendőn keresztül, 2003-ig, mint első magyar nagykövet, Macedóniában, Szkopjében.

ÉLETTÖRTÉNET

Göncz Árpáddal, az elnök hivatalában 1999-ben, nagyköveti megbízólevele átvételekor

Kati közgazdász, általános elméleti szakon végzett. Rendszertervező volt, szoftverfejlesztő. ENSZ-projektben dolgozott. Nyugdíjban vannak, évek óta.

Szóval, nyugalomban. Papíron. Mert igazából másfajta, új aktivitásban. Jóska – gyerekkorától szünet nélkül rajzol, valaha formatervező-álmái is voltak – csupán 1998-tól kezdett vászonra, olajjal festeni. Harminc kiállítása volt mostanáig. Festészete a tárgyszerűség és a fantáziavilág talányos együttese – írja róla *Angyal Mária* műkritikus. Szarkasztikus humorát említi, azt, hogy munkáiban a tudatos és az ösztönös keveredik. Jelképrendszerének erősségét dicséri. (Képei láttán, én, a laikus műélvező, őt magát faggatom, miért oly sokfélék, mintha nem is egy, hanem legalább is négy művész festené őket. Vagy mintha ő, egyedül, több alkotói korszakát élne meg egy időben. Mosolyog. „Későn kezdtem – magyarázza –, be kell hoznom az elmaradásomat.”)

Érkezésük után, kezdeményezésére és tevékeny részvételével megalakult a Nagyörű Galéria, helyiséget adott hozzá, és másképp is támogatta a kultúrapártoló körűi önkormányzat. Kiállítások követik ott egymást, évente több is, idősebb és fiatalabb festőművészek szívesen hozzák el munkáikat. Jóska, a galéria művészeti vezetője segít szervezni a nyaranta rendszeres művészklubokat is. Jönnek határon innenről és túlról, Erdélyből, Délvidékről, Kárpátaljáról. De volt már Körűben országos pályázat is. Büszkén említi, pályadíjakat sikerült szereznie, nem kevesebb mint 400 ezer forintot, környékbeli vállalkozóktól, és az önkormányzat is kitett magáért.

Járjuk az utcákat. Jóska, úgy tűnik, mindenkit ismer. Színté lépésenként köszön valakinek, többnyire előre. A régi település-maggal kezdjük, a folyóhoz közel. A fehér falú, barokk templom belsejét most tatarozzák, restaurálásra vár a mennyezetfreskó. Kertjében hazánk egyetlen cseresznyefajta-gyűjteménye, több mint 100 fajtából csaknem 400 fát nevelnek ott. Közeli Nepomuki Szent János szobra is. Majd, Jóska említi így: a „közigazgatási negyed” következik. A Művelődési Házban a kedves könyvtárigazgatóval vált néhány szót, majd a Látogatóközpontba nézünk be, ahol „pendelykiállítás” látható éppen. Egy 19. századbeli melltartó láttán Jóska rám kacsint: „Mi, ugye, még emlékszünk ilyenekre...” Összefutunk a vendéglős Marsi Istvánnal is, aki kérdészemre, mármint, hogy tősgyökeres körűi-e, büszkén bólogat, és hozzáteszi: őt is, mint annyi más kortársát, egy bizonyos bába Mari segítette itt világra. Utóbb Jóska elmeséli, hogy nem sokkal érkezésük után Marsi Pista vendégeként annyira

Ezen a kompon érkeztek Nagyörűbe, új életükbe

berúgott, hogy otthon Kati előtt nem tudott megállni, igaz, a szó szoros értelmében sem nagyon... Mielőtt a vadszőlős házhoz visszamennénk, a Nagyörű Galériában időzünk. Kiállítás van benne most is, Pécz Zoltán festőművész különös, impresszív képei. („Börtönben született valamennyi, sajnálom, hogy ő maga nem jöhetett el a megnyitóra...”)

Már újra otthon, miközben Kati finom főztjét köszönöm-dicsérem, megtudom, a művészklubok, kiállítás-megnyitók idején nemegyszer húsz ember is ül ennél az asztalnál. Na, nem egészen ennél, mert ennyien el sem férnek, hanem mindenféle székeken, de még a felső szintre vezető lépcső fokain is.

Jóska elmeséli, hogy olykor a helybéli színjátszók előadásainak is szereplője, alakított már kéjsóvár öregurat (aki persze jól megjártal), 19. századi kurta nemes és megformálta magát a rátóti bírót.

– Dicséretre méltó karrier a világot jelentő deszkákon, egy nyugalmazott tábornok-nagykövettől – nézek rá.

Szívből jön a nevetése.

– Szóval, lehet mondani, itt, Körűn befogadtak benneteket – állapítom meg.

– A befogadás... az kutya nehéz – helyesbít Kati. – Pontosabb, ha azt mondjuk: elfogadtak minket. – Ennek kapcsán aztán Jóska filozofálgat egy sort: „Én amúgy azt is el tudom fogadni, ha valahol nem fogadnak el. És hiszek a sorsszerűségben. Kénytelen vagyok...”

Kénytelen? A sors, a jó sorsuk akarta, hogy ők itt, ebben a közösségben kezdjenek újabb életet. „Ez a sorsunk. Először élünk, aztán mesélünk, aztán meghalunk, és ha szerencsénk van, rólunk mesélnek majd” – ezt már az autó volánjánál ülve mondja Szász József, Szolnok felé utaztunkban. „Rólad biztosan beszélnek majd, Jóska” – válaszul, de későbbre hagyom. Éles kanyarhoz közeledünk.

Műnz András

Egri háztetők.
A képet
Szász József
2007-ben
festette